

Šolske stvari.

Letopisi šolski.

9. Kranjska nižja gimnazija.

Njeno izveštje, ki je tako kumerno in kratko, da na 4 straneh objavlja vsa šolska naznanila, nadaljuje že lani začeti spis, na celih 28. straneh raztegnjen, pod naslovom: „Ueber die Theilnahme der englischen und französischen Könige an den Kämpfen zwischen den Welfen und Hohenstaufen. (Fortsetzung und Schluss).“ Škoda za tiskarne stroške! Saj je pisatelj vendar sam čutiti moral, da tak že sam po sebi prespecijalen predmet ne spada v poduk mladini nižje gimnazije, za katero šolski program piše. Ako pa kak profesor misli, da so letopisi šolski za parado učiteljske učenosti, je pač „am Holzweg.“ Kdor se hoče bahati s citati, ki jih morebiti še sam bral ni, naj si izvoli šolsk časnik: hic Rhodus, hic salta! Programi šolski naj ostanejo v poduk šolski mladini, katero zadevajo. Vse drugo je zavržen denar, ki se plača za tisek razprav, s katerimi se tudi še noben učitelj ni pomagal do avanzije. — Vodja, 2 profesorja, 2 učitelja in 1 suplent so podučevali 77 učencev, ki so — zunaj enega — vsi Slovenci, in so učnine plačali 466 gold. 20 kr.; 5 učencev je imelo ustanove, ki so jim dale 283 gold. 54 kr. podpore. To in razvrstitev učencev je vse, kar pozvedamo iz tega programa.

10. Glavna šola v Kranji.

Letnemu njegovemu sporočilu v slovenskem jeziku stoji na čelu spis učitelja g. M. Kusterja „o krepkih in nepravilnih (nemških) glagolih“. Ravnatelj gosp. M. Lazar daje potem pregled učnih predmetov, med katerimi nahajamo tudi risanje, geografijo, petje, sadjerejo. Učencev in učenk je bilo 534. V dekliški šoli, ki je štela 37 učenk, so se deklice učile tudi ženskih del.

11. Ipavska glavna šola

svoje sporočilo začenja s člankom, v katerem šolski nadzornik, preč. g. kanonik Jurij Grabrijan načrtuje, „kakošne naj bi bile ljudske šole za naprej.“ Ves ta spis smo priobčili v zadnjih „Novicah.“ Vodja gosp. L. Hiti in 3 učitelji so podučevali 415 vsakdanjih in nedeljskih učencev. Vrh navadnih predmetov učili ste se tudi sadjereja in gospodinjstvo. Občina je glavni šoli kupila velik prostor za drevesnico in za telovadbo. Učitelj Barle je poslan na Dunaj, da si ondi pridobi še več djanskih vednosti o kmetijstvu.

Politične stvari.

Plemstvo v sedanjem boji.

Plemstvo je nekdanj bilo poseben političen stan. Ta njegov pomen je nehal razun malih izjem. Kaj je tedaj avstrijskemu plemstvu naloga v sedanjem času?

Odgovor na to vprašanje daje „Graz. Volksbl.“ ob kratkem ta-le:

„Splošni značaj našega časa je boj zoper zgodovinsko pravo, češ, to pravo, ki se je počasi organsko utrdilo na podlagi npravnega reda, naj pride ob veljavo in na njegovo mesto naj stopi izmišljena osnova, kateri so sicer dali lepo ime „svobode“, v resnici pa je le najhujše zatiranje prave svobode.

Sedanji boj ni nič drugega nego vnanja prikazen te osnove. Razdira se živi zgodovinski red, in na njegovo mesto postavlja oblika prekucije. Ta boj ima pa v Avstriji še viši pomen, kakor drugej, in to zato, ker

se v Avstriji bolj kakor drugej ustavljajo udje, katere hočejo valovi časa stisniti v novo ozko strugo.

Ali more po tem takem kdo še dvomiti o nalogi, katero ima v tem boji avstrijsko plemstvo? Kdo, če ne plemstvo, ima dolžnost, vzdigniti zastavo zgodovinskega prava? Kdo, če ne plemstvo, ima dolžnost, braniti red, katerega je ustanovila navada in pravica? Kdo je tesneje zvezan z državo in deželo, nego iste stare rodovine, katerim so njihova častitljiva imena pravični ponos? Kdo je tedaj bolj nego plemstvo dolžan, z vsemi močmi delati na to, da se ohrani država in dežela? Sedaj se vé, da ne gré zoper vnanjega sovražnika, sedaj ne velja braniti državne ali deželne meje, ampak sedaj gré zato, da se Avstrija brani protinstva, ki hoče razrušiti njen značaj, njeno pravo.

Ali je pa avstrijsko plemstvo na mestu, katero se mu spodobi v tem boji?

Avstrijsko plemstvo je razdeljeno na tri vrste.

V prvi vrsti stojé oni, ki so si popolnoma svesti svojih dolžnosti v tem boji. Viteško, krščansko se bojuje za pravico, za Avstrijo. To so tisti vrli možje, katerim so pseudoliberalci prideli častno ime „fevdalcev“; kajti ta priimek pristuje njim, ki s pravo možko zvestobo spolnujejo svojo fevdno dolžnost. — To so prav naši možaki, to so možje, katere vsaki pravi avstrijski domoljub visoko spoštuje, katerim se pridružuje, s katerimi se nadja doživeti zmage pravice, zmage Avstrije.

V drugo vrsto štejemo iste plemenitnike, ki so razkropljeni po vsem svetu in so največ krivi, da je plemstvo zgubilo visoko spoštovanje, katero je imelo. To so ti tisti ljud, ki svoje veljave išče le v vnanjih rečeh, v predpravicah v človeški družbi, v bogastvu in v veseljah, ki imajo pravo vrednost le tedaj, kadar jim je blaga misel podlaga. Ta vrsta plemstva je daleč od visokih npravnih vzorov prava in svobode. Ona pozná le eno državno obliko, ktera jej je po vseči, in ta je absolutizem, kateri jej daje poročstvo njenih predprav. Da je pa absolutizem sam v sebi gnjil, tega se vé da ne vé to plemstvo! Sedanji boj sovraži ta vrsta plemstva, ker od njega zahteva reči, ki so mu nevšečne. Ono se vé da ne želi, da bi zmagala revolucija, ker sluti, da zgrudi tudi njega. Al da bi samo delalo in bojevalo se za zmago pravice, da bi kaj žrtovalo, tega ne more, tega noče. Ono vedno le stoji vladi na strani; ono je vedno lojalno v tem ozkem pomenu, kajti nasprotno ravnanje zahteva omiko, značajnost, npravno moč, katere pa ono nima.

V tretjo vrsto spadajo oni, ki so v zvezi z revolucijo. Tudi takih nahajamo po vsem svetu, al ne povsod v enaki razmeri. Čem manj se je plemstvo v deželi, v državi izneverilo svojemu poklicu, svojemu vzoru, tem manjše je število teh odpadnikov. Čem večje je kje njihovo število, tem gotovše znamenje je, da je plemstvo ondi piškavo v svoji celoti. Čem krepkejša je celota, tem večja je moč, ki brani odpad in upor posameznih udov.

Kratkoumnost in nečimurnost ste večidel vzrok odpada. Čem večje pa so dušne zmožnosti, čem večja je nečimurnost, tem zaničljiviša je oseba, v kateri se je dogodila ta žalostna dušoslovna prikazen.

Dopisi.

Na Vrhpolji pri Vipavi 6. sept. J. P. — Letos bo po vsem Vipavskem srednja, za grozdje pa prav dobra letina, in soseska Vrhpolje bo najboljšo imela. Mošt bo letos veliko okusnejše mimo lanskega, kajti letos je trta popolnoma ugodno vreme skoz celo poletje imela; grozdne bolezni nismo skoraj nahajali, in toče,